

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalous
Laskentatoimi

Anna Mela

Eläkesäästäminen suorilla osakesijoituksilla

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Anna Mela

Eläkesäästäminen suorilla osakesijoituksilla, 40 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalous

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2014

Ohjaaja: Yliopettaja Heikki Sintonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten suorat osakesijoitukset soveltuvat eläkesäästämiseen. Työssä keskityttiin arvosijoittamiseen ja selvitetiin sen ominaispiirteitä. Inflaatio eli yleisen hintatason nousu on säästötilien korkoja korkeammalla tasolla, joten talletusten arvo vähenee jatkuvasti pitkäaikaisessa säästämässä. Tämän vuoksi on aiheellista etsiä muita säästämisen muotoja, jos haluaa säilyttää säästöjensä arvon. Osakkeet ovat tuottaneet muita säästämis- ja sijoitusmuotoja paremmin, mutta osakesijoittaminen on myös riskipitoisin sijoitusmuoto. Opinnäytetyön tavoitteena on herättää lukijassa mielenkiinto osakesijoittamista kohtaan. Asiat pyrittiin esittämään työssä niin, että kuka tahansa eläkesäästämisestä tai varojensa kartuttamisesta kiinnostunut voi ymmärtää lukemansa ilman aikaisempaa tietoa asioista.

Tutkimuksessa on teoriaosuus, jossa käsitellään eläkkeen kertymistä, osakesijoittamisen perusteita, sijoittamisen verotusta ja kuluja sekä arvosijoittamista. Lopuksi esitetään esimerkkilaskelmia, joiden avulla havainnollistetaan säästöjen kertymistä erilaisilla tuotto-odotuksilla ja sijoitussummilla.

Tutkimuksen johtopäätöksiä voidaan todeta, että osakesijoittaminen voi olla hyvä vaihtoehto eläkevarojen kartuttamiseksi, jos hyväksyy siihen liittyvät riskit. Arvosijoittamisen ydin on pitkä sijoitushorisontti, eli sijoitusaika sekä jatkuva osinkovirta, joka voi kasvattaa varallisuutta korkoa korolle ilmiön kautta huomattaviakin määriä. Osakevälittäjien kulut ja arvopaperien säilytysmaksut voivat viedä tuotoista suuren osan, varsinkin pienillä summilla sijoitettaessa, joten niitä kannattaa vertailla. Edullisten online-palvelujen kautta voi lähteä tavoittelemaan vaurastumista pienemmilläkin sijoitussummilla.

Asiasanat: eläkesäästäminen, osakesijoittaminen, arvosijoittaminen

Abstract

Anna Mela

Retirement saving with direct stock investments, 40 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2014

Instructor: Mr Heikki Sintonen, Principal Lecturer

The aim of the study was to clarify how the straight share investments would suit to saving for the retirement. This thesis was focused on value investing and clarifying its special features. Increase of the general price level, also called as inflation, has been in the higher level than the interests of the savings accounts for a long period of time, so the value of the deposits have been increasing continuously in long term saving. Shares have been more profitable than other investment forms, but share investing is also most hazardous form of investing. The goal of the thesis was to wake the readers' interest towards the share investing. The matters were aimed to be written so that everyone interested from retirement saving or increasing ones assets could understand the text.

The theory part of the study covers accumulation of the pensions, the basics of the share investment, taxation and the expenses of the investments. Study includes also value investing. Lastly there are example calculations which demonstrate the accumulation of the savings with the different profit expectations and investment sums.

As a conclusion of this thesis can be pointed out that the share investing can be good option to increase retirement assets, if its risks are accepted. The core of the value investing is a long investment horizon, as well as continuous dividend income. That may increase assets considerably in a form of compound interest. The fees of stockbrokers and the deposit fees of the bonds can use up most of the profits. Particularly when invested in small amounts, so those fees are good to be compared

Keywords: retirement saving, share investing, value investing

Sisältö

1 Johdanto	5
1.1 Tutkimuksen aihe ja tavoitteet	5
1.1 Rajaukset ja tutkimuskysymykset	5
1.3 Tutkimuksen rakenne ja tutkimusmenetelmä	6
2 Eläkejärjestelmä ja eläkkeen kertyminen	7
3 Perustietoa osakesijoittamisesta	11
3.1 Pörssi	11
3.2 Miten osakkeita ostetaan?	12
3.3 Sijoitussuunnitelma	13
3.4 Tietolähteet	15
3.5 Osakesijoittamisen riskit ja niiltä suojautuminen	16
4 Arvosijoittaminen	17
4.1 Markkinapsykologia	18
4.2 Arvosijoittamisen tunnuspiirteet	20
4.3 Osakkeiden myyminen	21
4.4 Miten voi löytää arvo-osakkeita	22
4.5 Arvosijoittajalle tärkeitä tunnuslukuja	24
4.5.1 P/B-tunnusluku	24
4.5.2 P/E-tunnusluku ja E/P-tunnusluku	25
4.5.3 Omavaraisuusaste ja nettovelkaantumisaste	28
5 Palveluntarjoajien perimät maksut	29
6 Sijoitusten verotus	31
6.1 Osinkojen verotus	31
6.2 Osakkeiden myyntivoitot ja tappiot	31
7 Laskelmia	32
8 Pohdinta	35
Kuvat	37
Taulukot	38
Lähteet	39

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja tavoitteet

Opinnäytetyön aihe on eläkesäästäminen suorilla osakesijoituksilla. Ihmiset voivat olla kiinnostuneita osakesijoittamisesta, mutta eivät tiedä kuinka se käytännössä tapahtuu. Myös eläkepäivien toimeentulo alkaa kiinnostaa monia tietyssä iässä ja mieleen voi tulla, riittääkö tuleva eläke haluttuun elintasoon. Johtopäätöksenä voi olla, että lisätuloja tarvitaan, mutta mikä olisi hyvä tapa niiden hankkimiseksi? Monissa eläkesäästämisen muodoissa rahat täytyy sitoa pitkäksi aikaa, ja ne voi nostaa vasta eläkeiässä. Elämäntilanteet voivat kuitenkin muuttua, ja säästöjen sitominen vuosikymmeniksi eteenpäin voi arveluttaa. Rahojen säästäminen pankkitilille ei myöskään kannata, koska korko on hyvin pieni, eikä se kata inflaation vaikutusta. Osakesijoittaminen on yksi eläkesäästämisen muoto, jossa sijoituksia voi tarvittaessa realisoida. Osakesijoittamiseen liittyy tuotto-odotusten ohella riskejä. Jos on valmis hyväksymään riskit ja on kiinnostunut osakesijoittamisesta, osakkeet voivat olla hyvä vaihtoehto eläkepäivien varojen kartuttamiseksi.

Työn tavoitteena on selvittää, mitä osakesijoittaminen on ja miten osakesijoitukset voivat kerryttää varoja eläkepäiviä varten. Tutkimuksessa on tarkoitus käsitellä asiat selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta aloittelijakin saisi selkeän käsityksen aiheesta. Tarkoituksena on, että tutkimus herättäisi kiinnostuksen sijoittamista kohtaan.

1.1 Rajaukset ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössä tutkitaan suoraa sijoittamista suomalaisiin pörssiosakkeisiin. Kaikki muut säästämisen ja sijoittamisen muodot on rajattu pois. Tutkimuksessa keskitytään arvo-osakkeisiin ja selvitetään, mitä arvosijoittaminen on. *Lukuisat akateemiset tutkimukset ja muut selvitykset ovat yksiselitteisesti osoittaneet, että arvosijoittaja menestyy pitkällä aikavälillä keskimääräistä osakesijoittajaa paremmin* (Lindström & Lindström 2011, 137). Koska eläkesäästäminen on pitkäaikainen prosessi, voivat arvo-osakkeet soveltua hyvin sijoituskohteeksi ja siitä syystä ne ovat tutkimuksen kohteena.

Tutkimuskysymys on, miten osakesijoittaminen soveltuu eläkesäästämisen muodoksi?

Alakysymyksiä ovat;

- Miten eläke kertyy?
- Mitä aloittelevan piensijoittajan on hyvä tietää osakesijoittamisesta?
- Mitä on arvosijoittaminen?
- Mitä maksuja eri sijoituspalvelujen tarjoajat perivät?
- Miten verotus on otettava huomioon sijoittamisessa?
- Millä sijoitussummilla ja tuotto-odotuksilla olisi mahdollista saavuttaa halutut säästötavoitteet?

Alakysymykset tarkentuvat opinnäytetyöprosessin edetessä.

1.3 Tutkimuksen rakenne ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käydään ensin läpi eläkejärjestelmän ja eläkkeen kertymisen perusteet. Tämän jälkeen työssä käsitellään osakesijoittamisen perusteita. Näitä ovat muun muassa käytännön toimenpiteet sijoittamisen aloittamiseksi, riskien huomioiminen ja sijoitussuunnitelman laatiminen.

Kun perusteet on selvitetty, työssä mennään syvemmälle aiheeseen. Työssä tutkitaan mitä on arvosijoittaminen. Mitkä ovat arvosijoittamisen erityispiirteitä ja mitä ovat arvo-osakkeet? Tämän jälkeen tutkitaan osakkeen arvon määrittystä erityisesti tunnuslukujen kautta. Lopuksi tarkastellaan sijoittamiseen liittyviä kuluja ja verotusta.

Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää teoriaa laskelmilla. Laskelmissa otetaan huomioon ajan merkitys tuottojen kertymisessä ja korkoa korolle ilmiön merkitys pitkäaikaisessa sijoittamisessa. Myös kulut ja verotus otetaan huomioon esimerkkilaskelmissa. Tarkoituksena on laskea, kuinka paljon tietty sijoitussumma vuodessa kasvattaa säästöjä tietyllä aikavälillä ja toisaalta, kuinka paljon pitää sijoittaa rahaa päästäkseen haluttuun tavoitteeseen. Laskelmissa vertaillaan säästöjen kasvua vaihtoehtoisilla tuottoprosentteilla. Verot ja kulut lasketaan vuoden 2014 lukujen mukaan. Laskelmat perustuvat tuotto prosenttien osalta oletuksiin, koska tulevaisuudesta ei voi tietää.

Tutkimus sisältää teoriaosan ja laskelmaosuuden. Laskelmat tehdään Excel-
taulukkolaskentaohjelmalla. Teoriaosuus tehdään tutkimalla lähdeaineistoa ja
muodostamalla siitä selkeitä ja ymmärrettäviä kokonaisuuksia, joista aloittelija-
kin saa hyvän käsityksen osakesijoittamisesta. Laskelmat tehdään tukemaan
teoriaosuutta, ja niiden on myös tarkoitus selventää aihetta lukijalle.

2 Eläkejärjestelmä ja eläkkeen kertyminen

Työeläke turvaa toimeentulon, kun työansio lakkaa vanhuuden, työkyvyttömyy-
den, pitkäaikaisen työttömyyden tai perheenhuoltajan kuoleman vuoksi. Laki-
sääteinen työeläkejärjestelmä kerryttää eläkettä kaikille ansiotyötä tekeville riip-
pumatta siitä, mitä työtä tekee. Eläkkeen määrän perusteena on työssäoloaika-
na ansaittu palkka tai ansio. Työeläkettä karttuu henkilön iän mukaan 1,5–4,5
prosenttia työansioista vuodessa. Jos työansioita ei ole, kansaneläke ja ta-
kuueläke turvaavat eläkeajan toimeentulon. Työeläkkeet rahoitetaan vakuutus-
maksuilla, joista osa käytetään nykyisten eläkkeiden maksamiseen ja osa ra-
hastoidaan tuleviin eläkemenoihin. (Työeläke 2014a.)

Työeläkemaksut rahastoidaan mahdollisimman turvaavasti ja tehokkaasti, kos-
ka tulevien eläkkeiden maksamiseen on oltava riittävästi varoja. Onnistunut si-
joitustoiminta alentaa myös vakuutusmaksujen tasoa, kun sijoitustuotot siirre-
tään osaksi eläkkeiden rahoitusta. Yksityisillä aloilla eläkemaksutulot ovat
aiemmin ylittäneet menot, mutta tilanne on kääntymässä päinvastaiseksi. Kun-
tien palkansaajien eläkkeissä käänne on tapahtumassa hieman myöhemmin.
(Eläketurvakeskus 2014.)

Suomen työeläkejärjestelmä on hajautettu eri työeläkelaitoksiin. Eläkelaitosten
yhteisvastuu takaa sen, että ansaitut eläkkeet maksetaan aina. Työnantajan
eikä edes eläkelaitoksen konkurssi voi viedä oikeutta karttuneeseen eläkkeeseen.
(Työeläke.fi 2014a.)

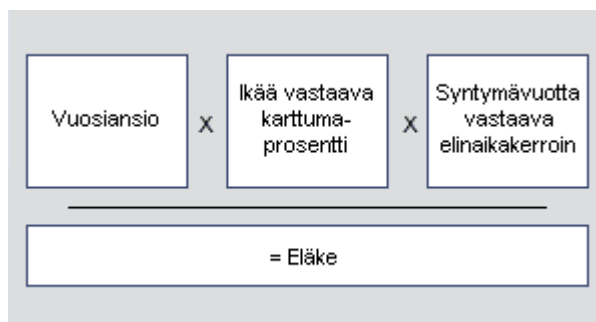
Valtaosa eläkevakuutetuista vakuutetaan työntekijän eläkelain TyEL:n mukaan.
Yksityisellä työnantajalla on TyEL:in mukaan velvollisuus vakuuttaa kaikki 18–
67 vuotiaat työntekijänsä. Vuonna 2014 vakuuttamisen alaraja on 56,55 euroa
kuukaudessa. Työnantaja voi järjestää työntekijän eläketurvan valitsemassaan

työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai yrityksen omassa eläkesäätiössä. Palkansaaja ja työnantaja maksavat kumpikin eläkemaksua työntekijän bruttopalkan perusteella. Työnantajan osuus on suurempi. Työnantaja pidättää palkasta työntekijän osuuden ja tilittää sen eläkelaitokseen. Työntekijä ei menetä eläke-etuuksiaan, vaikka työnantaja ei maksaisi maksuja, jos hän pystyy todistamaan työskennelleensä työnantajalla. (Eläketurvakeskus 2014.)

Eläkettä kertyy karttumisprosenttien mukaan. Työssä olevien alle 53-vuotiaiden karttumisprosentti on 1,5 työvuotta kohti. 53–62 -vuotiaille eläkettä karttuu 1,9 prosenttia ja 63–67-vuotiaille 4,5 prosenttia vuodessa. Jos alle 68-vuotias eläkeläinen käy töissä, hänelle karttuu lisäeläkettä 1,5 prosenttia. (Työeläke 2014b.) Eläkeläinen voi siis käydä töissä ja saada sekä eläkkeen että palkan. Tästä palkasta hänelle kertyy 1,5 prosenttia lisäeläkettä, jonka hän voi hakea maksuun täytettyään 68 vuotta. (Elo.)

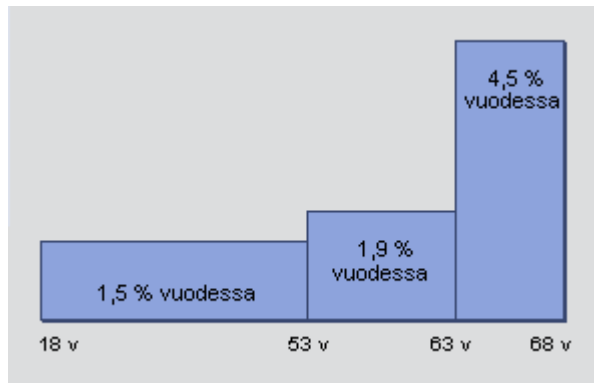
Elinaikakertoimen tarkoituksena on pitää eläkkeellä oloajan pitenemisestä johtuvat eläkekustannukset kurissa. Jos keskimääräinen eläkeikä jatkaa nousuaan, elinaikakerroin pienentää kuukausieläkkeitä. Vähennyksen voi korvata jatkamalla työssä pitempään. Kerroin määräytyy edellisten vuosien kuolevuustilastojen mukaan ja se lasketaan erikseen kullekin ikäluokalle 62 vuoden iässä. (Työeläke. 2014b.)

Eläke lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

Kuva 1. Eläkkeen laskeminen (Ilmarinen a).

Kuvassa 2 näkyy eläkkeen kertyminen prosenttien mukaan.

Kuva 2. Eläkkeen kertyminen (Ilmarinen b).

Vuodesta 2005 alkaen eläkettä on kertynyt myös joistain sosiaalietuuksista. Pelkät sosiaalietuudet eivät kuitenkaan riitä eläkkeen kartuttamiseksi, vaan henkilöllä pitää olla myös työansioita vähintään 16 965,05 euroa. Eläkettä karttuu sosiaalietuuksista 1,5 prosenttia seuraavien perusteiden mukaan:

- äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta, jolta maksetaan päivärahaa. Eläkettä kerryttävinä ansioina huomioidaan 117 prosenttia päivärahan laskemisessa käytetystä ansioista.
- ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan ajalta. Eläkettä kerryttäviksi ansioiksi otetaan 75 prosenttia päivärahan perusteena olevista ansioista.
- vuorotteluvapaan ajalta, jolloin päivärahan perusteena olevista ansioista huomioidaan 55 %.
- sairauspäiväraha- ja erityishoitorahapäiviltä sekä tapaturma-, liikenne ja sotilastapaturman mukaisilta ansionmenetykskorvauspäiviltä. Ansioina huomioidaan 65 prosenttia päivärahan perusteena olevista ansioista.
- alle 3-vuotiaan lapsen hoitovapaan ajalta, jolta ei saa päivärahaa. Eläkkeen karttuman perusteena on 706,87 euroa kuukaudessa.
- ammattiin valmistavaan tutkintoon johtaneen, enintään 5 vuotta kestäneen opiskelun ajalta. Eläkkeen karttuman perusteena on 706,87 euroa kuukaudessa. (Ilmarinen c.)

Opiskelijan loppuun saattaminen kannattaa, koska se kartuttaa eläkettä. Tutkin-
nosta karttunut eläke näkyy työeläkeotteella aikaisintaan valmistumista seuraava-
vana vuonna. Jos tieto ei näy työeläkeotteella, kannatta olla yhteydessä Kelaan
ja ilmoittaa opiskelun päättymisestä. Taulukossa 1 näkyy, kuinka paljon opiske-
lu kasvattaa kuukausittaista eläkettä. (Ilmarinen d.)

Tutkinto	Eläkettä karttuu	Eläkkeen määrä
Ylempi korkeakoulututkinto	5 vuodelta	noin 53 €
Ammattikorkeakoulututkinto	4 vuodelta	noin 42 €
Alempi korkeakoulututkinto tai ammattillinen perustutkinto	3 vuodelta	noin 31 €

Taulukko 1 Eläkkeen kertyminen tutkinnosta (Ilmarinen d).

Jos työeläkettä ei ole kertynyt tai se on jäänyt vähäiseksi, Kela maksaa kansaneläkettä ja takuueläkettä. Seuraavassa taulukossa nähdään kokonaiseläkkeen kertyminen, jos saaja on yksin asuva.

	työeläke	Kansaneläke	Takuueläke	Kokonaiseläke	Vero	Nettoeläke
0	633,91	109,47	743,38	5,05	738,33	
100	611,87	31,51	743,38	5,05	738,33	
149	587,37	7,01	743,38	5,05	738,33	
292	515,87	-	807,87	5,49	802,38	
500	411,87	-	911,87	9,53	902,34	
750	286,87	-	1 036,87	59,33	977,54	
1000	161,87	-	1 161,87	109,13	1 052,74	
1166	78,87	-	1 244,87	142,20	1 102,67	
1250	36,87	-	1 286,87	158,93	1 127,94	
1310	6,87	-	1 316,87	170,88	1 145,99	
1500	-	-	1 500,00	243,84	1 256,16	
1750	-	-	1 750,00	342,34	1 407,66	
2000	-	-	2 000,00	425,84	1 574,16	

Taulukko 2. Yksin asuvan eläke (Kela 2014)

Parisuhteessa elävän kokonaiseläke muodostuu taulukossa 3 esitetyllä tavalla.

Työeläke	Kansaneläke	Takuueläke	Kokonaiseläke	Vero	Nettoeläke
0	562,27	181,11	743,38	5,05	738,33
100	540,23	103,15	743,38	5,05	738,33
149	515,73	78,65	743,38	5,05	738,33
292	444,23	7,15	743,38	5,05	738,33
500	340,23	-	840,23	5,71	834,52
750	215,23	-	965,23	30,79	934,44
1000	90,23	-	1090,23	80,59	1009,64
1166	7,23	-	1173,23	113,66	1059,57
1250	-	-	1250	144,24	1105,76
1310	-	-	1310	168,14	1141,86
1500	-	-	1500	243,84	1256,16
1750	-	-	1750	342,34	1407,66
2000	-	-	2000	425,84	1574,16

Taulukko 3. Parisuhteessa asuvan eläke (Kela 2014)

Suomen eläkejärjestelmä takaa eläkkeen niin palkansaajille kuin työelämästä poissa olleillekin. Eläkkeelle jäädessä tulotaso kuitenkin laskee, ellei jatka työs-kentelyä eläkeaikana. Internetistä löytyy eläkelaskureita, joiden avulla voi arvi-oida tulevan eläkkeensä määrää. Laskurilla saatu arvio voi antaa mietinnän ai-hetta eläkkeen riittävydestä.

3 Perustietoa osakesijoittamisesta

3.1 Pörssi

Pörssi on markkinapaikka, jossa kuka tahansa voi käydä kauppaa pörssiyhtiöi-den osakkeilla, antamalla pörssivälittäjille osto- ja myyntitoimeksiantoja. Osake on osuus yhtiöstä. Kun sijoittaja ostaa osakkeita, hänestä tulee yhtiön omistaja. Omistajilla on oikeus yhtiön tekemiin voittoihin. Yhtiöt jakavat voittoja omistajil-leen osinkoina. Omistajilla on myös oikeus osallistua yrityksen päätöksentekoon yhtiökokouksissa. (Pesonen 2011, 94.) Kaikki Helsingin pörssissä kaupankäyn-nin kohteena olevat osakkeet on listattu alan lehdissä ja esimerkiksi Kauppa-lehden Internet-sivuilla. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan yhtiön tunnis-taa yhtiömuodosta oyj eli julkinen osakeyhtiö.

3.2 Miten osakkeita ostetaan?

Osakkeita ostaakseen sijoittaja tarvitsee pankkitilin ja arvo-osuustilin. Osakkeomistukset merkitään arvo-osuustilille ja esimerkiksi osingot maksetaan pankkitilille. Arvo-osuustilin voi avata pankissa tai online-osakevälityspalvelujen kautta. Samalla kirjoitetaan arvopaperien välityssopimus. (Pörssisäätiö 2014a.) Arvo-osuustilin ja asiakassopimuksen tekemiseksi verkossa tarvitaan verkkopankkitunnukset. Euroclear Finland Oy (entinen Suomen Arvopaperikeskus) ylläpitää arvo-osuusrekisteriä ja selvittää arvopaperikaupat. Rahoitustarkastus valvoo sen toimintaa. (Taloussanomat.)

Kun sijoittaja haluaa ostaa tai myydä osakkeita, pankkia edustava meklari välittää sijoittajan osto- tai myyntitoimeksiannon pörssin kaupankäyntijärjestelmään. Sijoittaja voi määrittellä itse rajahinnan, jota kalliimmalla hän ei osta tai mitä halvemmalla hän ei myy. Kauppa syntyy, kun osakkeiden ostajan ja myyjän hinnat ovat samat pörssin kaupankäyntijärjestelmässä. Kolmen pankkipäivän kuluttua ostetut osakkeet kirjautuvat sijoittajan arvo-osuustilille tai sijoittaja saa rahat myymistään osakkeista. Sijoittaja voi tehdä kauppvoja myös itse online-palveluissa. Internetissä sijoittaminen on usein edullisempaa, kuin pankissa asiointi. (Pörssisäätiö 2014a.)

Esimerkiksi Internetissä toimivassa Nordnetissä voi tehdä asiakassopimuksen ja avata arvo-osuustilin eli osakesalkun pankkitunnuksilla. Osto ja myynti tapahtuvat niin, että asiakas siirtää omalta pankkitililtään rahaa Nordnetissä olevaan salkkuun ja salkussa olevilla varoilla hän voi ostaa osakkeita. Ostaminen tapahtuu niin, että asiakas valitsee, mitä osaketta hän haluaa ostaa. Sen jälkeen hän määrittelee kuinka monta osaketta ja mihin hintaan hän haluaa ostaa. Tämän jälkeen hän antaa ostotoimeksiannon. Myynti tapahtuu samalla tavalla. Kun asiakas saa rahaa osakkeiden myynnistä tai hänelle maksetaan osinkoja, rahat tulevat Nordnetissä olevaan salkkuun. Sieltä ne voi siirtää pankissa olevalle tilille. (Nordnet.) Osakekauppoja voi myös tehdä omassa verkkopankissa, kun on tehnyt osakekaupankäyntiä ja arvo-osuustiliä koskevat sopimukset pankin kanssa. Välityspalvelujen perimistä kuluista kerrotaan lisää kappaleessa 7.

3.3 Sijoitussuunnitelma

Pörssikurssit voivat heilua paljon, joten lyhyillä sijoituksilla ja huonosti ajoitetuilla ostoilla ja myynneillä voi myös menettää paljon. Tämän vuoksi sijoittamista pörssiosakkeisiin pidetään usein vaikeana ja riskialttiina sijoittamisen muotona. Jos osakesijoittamiseen tutustuu tarkemmin, huomaa, että osakkeisiin voi sijoittaa monella tapaa. Tuottavassa osakesijoittamisessa on olennaista noudattaa valitsemaansa sijoitusstrategiaa pitkäjänteisesti. (Saario 2012, 16.)

Ennen sijoituspäätöstä on syytä laatia sijoitussuunnitelma. Sijoitussuunnitelmaa tehtäessä tarkastellaan perusteellisesti omaa taloudellista tilannetta. Itselleen on selvitettävä sijoitustavoitteensa, aikataulunsa, riskinsietonsa ja rahojen menettämisen seuraukset. Sijoitusstrategia päätetään vasta tämän jälkeen. (Lepiniemi 2002, 15–16.)

Sijoituspäätöksen tärkein vaihe on oman riskinsietokyvyn tunnistaminen. Vaikka riski sisältää sekä voittojen että tappioiden mahdollisuuden, sijoittajan näkökulmasta riskinsietokyvyllä tarkoitetaan pääsääntöisesti kykyä suhtautua tappioiden syntymiseen. Riskinsietokyky vaihtelee ihmisen mukaan, ja toiset kestävät sijoitusten arvon vaihtelua paremmin kuin toiset. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 23–24.) Sijoittaja voi selvittää omaa riskinsietokykyään esimerkiksi seuraavalla kysymyksellä: *Minkä verran voin menettää varallisuudestani ilman, että päivittäinen varojen käyttöni tai yöneni vaarantuu?* (Kallunki ym. 2007, 32).

Toinen tärkeä vaihe on henkilökohtaisen sijoitushorisontin, eli sijoitusajan selvittäminen. Osakkeet voivat olla tuottoisa sijoituskohde, mutta niihin liittyy myös suuri riski. Osakkeiden arvo voi vaihdella suuresti lyhyellä aikavälillä, joten ne eivät ole välttämättä paras vaihtoehto lyhytaikaiseen säästämiseen. Pitkäaikaisessa sijoittamisessa osakkeet ovat kuitenkin tuottaneet paremmin, kuin muut sijoituskohteet. (Kallunki ym. 2007, 42–44.)

Kuvassa 3 on kuvattu eri sijoitusmuotojen tuottoa Suomessa. OMXHCAP-tuottoindeksi kuvaa osakesijoitusten tuottoa. Valtion viitelainaindeksi ja rahamarkkinaindeksi kuvaavat korkosijoitusten tuottoa.

Kuva 3. Eri sijoitusmuotojen tuotto Suomessa (Pörssisäätiö 2014b).

Sijoitussuunnitelmaa tehtäessä, on mietittävä myös sitä, kuinka paljon sijoittamiseen haluaa käyttää aikaa. Valmiit ratkaisut, kuten rahastot sopivat kokemattomalle sijoittajalle. Jos taas on kiinnostunut asiasta ja haluaa käyttää aikaa omiin sijoituksiinsa, voivat kotimaiset pörssiosakkeet olla hyvä vaihtoehto. (Pesonen 2011, 36.) Koskaan ei pidä sijoittaa sellaiseen liiketoimintaan, mitä ei ymmärrä, joten taustatiedon kerääminen halutusta sijoituskohteesta on tärkeää. Suomalaisissa pörssiyrityksissä on se etu, että monet niistä ovat suomalaisille tuttuja. Suomalaisyhtiöistä saa jatkuvasti tietoa tiedotusvälineiden kautta ja monilla on tuttuja, jotka työskentelevät niissä. Asiakkaanakin voi saada tuntumaa kotimaisen pörssiyrityksen toimintaan. (Lindström 2005, 61–62.)

Kannattava sijoitusstrategia voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

- Säästä osa tuloista ja osta säästöillä pörssiosakkeita, koska ne ovat tuottaneet pitkällä aikavälillä parhaiten.
- Pidä kulut mahdollisimman alhaisina ja osta osakkeet itse. Älä käytä kalliita varainhoitopalveluja, sillä niiden kulut voivat viedä suuren osan tuotoista.
- Kun ostat osakkeita säännöllisesti samalla rahalla, tulet ostaneeksi osakkeita kurssien ollessa alhaalla. Tällöin salkkuusi kertyy paljon halvempaan hin-

taan ostettuja osakkeita. Tämä on ajallista hajauttamista. Omista eri toimialojen yhtiöitä, joka myös hajauttaa riskiä.

- Sijoita markkinajohtajayhtiöihin. Näin pienennät tappionvaaraa. Pienissä yhtiöissä on suurempi tappionriski. Valitse sen lisäksi yhtiöitä, jotka tuottavat voittoa ja maksavat osinkoa joka vuosi.
- Pidä ostamasi osakkeet, älä myy. Näin välttyt ylimääräisiltä kuluilta ja veroilta. Osta osingoilla uusia osakkeita ja hyödy korkoa korolle ilmiöstä. (Saario 2012, 17–18.)

3.4 Tietolähteet

Sijoitusmarkkinoilla tarvitaan tietoa. Mitä enemmän on perillä kansainvälisestä ja Suomen taloudellisesta tilanteesta, sitä paremmat mahdollisuudet on menestyä. Perustietoja ja numeroita löytää internetistä niin paljon kuin jaksaa etsiä. Sijoittajan on parhaansa mukaan oltava selvillä sijoitusmarkkinoiden tilanteesta ja siitä, mitä tapahtuu hänen omistamissaan yhtiöissä. (Saario 2012, 72.)

Markkina- ja taloustiedon tuottajat kilpailevat asiakkaista, joten tietolähteistä ei ole pulaa. Internetissä voi seurata pörssikurssien kehitystä reaaliaikaisesti tai lähellä sitä. Pörssiyhtiöiden tiedotteet, osavuosikatsaukset ja vuosikertomukset ovat sijoittajalle tiedon alkulähteitä. (Saario 2012, 73.)

Arvopaperilain mukaan kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeelle laskijan on julkistettava arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavat päätökset ja muut seikat. Tiedot on julkistettava ilman aiheetonta viivytystä. Julkistamisveloitteen tavoitteena on turvata sijoittajien tasavertainen kohtelu. (Finanssivalvonta 2013.)

Pörssiyhtiöiden vuosikertomukset löytyvät niiden internetsivujen sijoittajasioista. Vuosikertomus sisältää hallituksen toimintakertomuksen, jossa arvioidaan muun muassa mennyttä kehitystä ja tulevaisuuden näkymiä. Tuloslaskelma näyttää yhtiön tilikauden tuloksen. Tase sisältää eriteltynä yhtiön varallisuuden ja omaisuuden ja velat. Lisäksi vuosikertomuksessa on rahavirtalaskelma, tuloslaskelman ja taseen erien liitetiedot, tunnuslukuja sekä paljon muuta tietoa yhtiöstä.

3.5 Osakesijoittamisen riskit ja niiltä suojautuminen

Markkinariski on yksi osakkeen arvoon vaikuttavista tekijöistä. Markkinariskistä puhuttaessa tarkoitetaan esimerkiksi suhdannetilanteen, inflaation, raaka-aineiden hintamuutoksien ja sijoittajien mielialojen vaikutusta osakkeiden hintoihin. Erilaiset tilanteet maailmalla saattavat heijastua kurssikehitykseen ja kaikkien osakkeiden hintoihin samansuuntaisesti. (Lindström & Lindström 2011, 52.)

Yritysriski liittyy sijoituskohteena olevaan yritykseen. Yrityksen osakkeen kysyntään ja tarjontaan vaikuttavat esimerkiksi tulospäätökset, kannattavuus, markkina-asema ja yrityksen toimiala. Pahimmillaan yritysriski toteutuu konkurssissa, jossa sijoittaja voi menettää kaikki sijoittamansa rahat. (Lindström & Lindström 2011, 53.)

Ajoitusriski tarkoittaa sitä, että tulee ostaneeksi osakkeita liian kalliilla hinnalla. Tämän voi välttää ostamalla osakkeita säännöllisin väliajoin samansuuruisilla summilla. Silloin tulee ostaneeksi sekä halpoja että kalliita osakkeita. Aikaa myöten osakesalkku kuitenkin muodostuu sellaiseksi, että siellä on enemmän halpoja kuin kalliita osakkeita. Tämä johtuu siitä, että halpoja osakkeita saa samalla summalla enemmän kuin kalliita. (Saario 2007, 71.)

Hajauttaminen on erittäin tärkeää sijoittamisessa. Kun sijoitukset on jaettu useaan eri sijoituskohteeseen, ei yhden sijoituksen heikko menestys vaikuta merkittävästi kokonaistuottoon. Osakkeita voi hajauttaa eri toimialoilla toimiviin yrityksiin ja maantieteellisesti eri maihin. (Lindström & Lindström 2011, 55–56.) Olenaisinta on hajauttaa osakkeet eri toimialojen yhtiöihin, koska maantieteellisen hajautuksen hyöty on pienentynyt viime vuosikymmeninä. Jos kuitenkin haluaa sijoittaa ulkomaille, kannattaa sijoittaa sellaisiin toimialoihin, joita Helsingin pörssissä ei ole. Toisaalta sijoittaminen suomalaisiin kansainvälisiin yhtiöihin tarjoaa myös maantieteellistä hajautusta. (Saario 2007, 82.)

4 Arvosijoittaminen

Osakesijoittajat voidaan jakaa arvosijoittajiin ja kasvusijoittajiin. Arvosijoittajat sijoittavat vakaisiin ja hitaasti kasvaviin yhtiöihin. Näiden yhtiöiden osingonmaksukyky on hyvä, koska niiden ei tarvitse käyttää voittoja suuriin investointeihin tai yritysostoihin. Arvosijoittajat etsivät yhtiöitä, joiden osakkeet ovat aliarvostettuja todelliseen arvoonsa nähden. (Pesonen 2011, 100.)

Kasvusijoittajat odottavat yhtiöiltä kasvua ja tulevaisuudessa saatuja voittoja. Kasvuyhtiöt eivät ole hyviä osingonmaksajia, koska ne käyttävät rahansa kasvuun ja investointeihin. Kasvuyhtiöihin liittyy suuri tuotto-odotus, mutta myös suuri riski. Tulevaisuudennäkymät eivät välttämättä toteudu ja silloin niiden osakekurssit voivat laskevat rajusti. (Pesonen 2011, 100.)

Eläkesäästäminen on pitkäaikainen prosessi. Rahan arvo heikkenee jatkuvasti inflaation myötä. Tämä tarkoittaa sitä, että tulevaisuudessa eurolla ei saa ostettua samaa määrää tavaraa, kuin tänään. Tästä syystä tämän päivän eurolle täytyy saada korkoa, jotta sen ostovoima säilyy tulevaisuudessakin.

Pankkien säästötilien korot eivät riitä antamaan suojaa inflaatiota vastaan. Vuoden 2013 keskimääräinen inflaatio oli 1,5 %. (Tilastokeskus 2014). Pankkien säästötilien korot (0,1 – 1 % vuonna 2014) eivät yllä lähellekään samaa tasoa ja pitää muistaa, että tilien korkotuotoista vähennetään 30 %:n lähdevero. Pankkitilille säästettäessä ei ole riskiä rahojen menetyksestä, mutta tuottoakaan ei tule.

Osinkotuotot ovat arvosijoittamisessa keskeisessä osassa. Kun sijoittaa hyviin osingonmaksajiin, sijoitussalkku tuottaa myös huonoina pörssivuosina. Jos sijoittaa osakkeeseen, josta ei saa vuotuista tuloa osinkona, rahaa saa vain osakkeen myynnin yhteydessä. Koska kurssit ovat epävakaita ja vaihtelevia sijoittaja saattaa joutua odottamaan suotuisaa myyntiajankohtaa jopa vuosia, mikäli hän haluaa saada edes jonkinlaisen tuoton sijoitukselleen. (Lindström 2007, 181–182.)

Arvosijoittaja saa osingoista suojaa inflaatiota vastaan ja pääsee hyötymään korkoa korolle ilmiöstä, kun ostaa osingoilla uusia osakkeita. Arvosijoittamisen

edut tulevat esiin pitkässä sijoitushorisontissa. Kun löytää vauraan ja aliarvostetun yhtiön ja ostaa sen osakkeita, voi mennä vuosia, ennen kuin muut huomavat saman asian. Silloin yhtiön arvo voi nousta paljon lyhyessä ajassa ja sijoittajan osakkeiden arvo moninkertaistua. (Saario 2012, 151.)

Lindström (2007, 121) toteaa kuitenkin, että vaikka arvo-osakkeet ovat selvästi parempia pitkällä aikavälillä, ei kasvuosakkeitaakaan kannata kaikissa olosuhteissa hylätä. Sijoitushistoriassa on ajanjaksoja, jolloin olisi kannattanut sijoittaa kasvuosakkeisiin. Yhtenä esimerkkinä on teknokupla vuosina 1998 - 2000. Jos silloin sijoitti kasvuosakkeisiin, saattoi saada valtavat tuotot. Tämä edellytti sitä, että luopui osakkeistaan tarpeeksi aikaisin. Suurimmalta osalta se ei kuitenkaan onnistunut. Sijoittajat odottivat jatkuvasti kasvavilta kursseilta vielä suurempia voittoja ja pelkäsivät myyvänsä liian aikaisin. Kun kupla puhkesi ja kurssit kääntyivät laskuun, oli liian myöhäistä.

4.1 Markkinapsykologia

Markkinapsykologia on keskeinen tekijä osakemarkkinoilla. Kurssit nousevat ja laskevat sattumanvaraisesti, ja osto- ja myyntipäätösten taustalla voi olla mitä erilaisimpia tekijöitä. Ihmisillä on tapana mennä lauman mukana, kuten kävi teknokuplan yhteydessä. Usko suuriin tuottoihin oli niin vahva, että teknosakkeita havittelevia ihmisiä riitti Helsingin Aleksilla jonoksi asti. Siitäkin huolimatta, että tulevaisuuden odotuksissa ei ollut enää järjen hiventäkään. (Lindström & Lindström 2011, 98.) Laumakäyttäytyminen johtaa myös siihen, että pelon tarttuessa sijoittajiin osakkeita tarjotaan myyntiin laskevin hinnoin riippumatta siitä, miten yhtiöt menestyvät. Toisaalta sijoittajien pääjoukon innostuessa ostamaan kaikki osakkeet kelpaavat ja hintatietoisuus katoaa. (Lindström 2007, 63.)

(Heiskanen 2014, B9) on haastatellut skotlantilaisen varainhoitoyhtiön Standard Life Investmentsin strategia Frances Hudsonia. Hudsonin mukaan tunteet vaikuttavat finanssimarkkinoiden toimintaan monella tasolla, eivätkä järkevilä vaikuttavat päätökset välttämättä perustu järkeen. Joku saattaa sijoittaa kultaan vain, koska pitää sen kiillosta ja joku olla sijoittamatta yhtiöön, koska ei pidä sen toimitusjohtajasta. Hänen mielestään sijoittajien pitää kiinnittää enemmän huo-

miota siihen, miten tunteet vaikuttavat sijoittajien päätöksiin. Se auttaa ymmärtämään markkinoita paremmin sekä sijoittamaan järkevämmiin.

Arvosijoittaminen on vastavirran sijoitusstrategia, joten arvosijoittajan tulisi olla perillä sijoittajien tunnekuohujen vaikutuksesta osakekurssien kehitykseen. Markkinatunnelma ratkaisee sijoituksen ajoituksen ja voi tarjota tuottoisia sijoitusmahdollisuuksia. (Lindström & Lindström 2011, 98.)

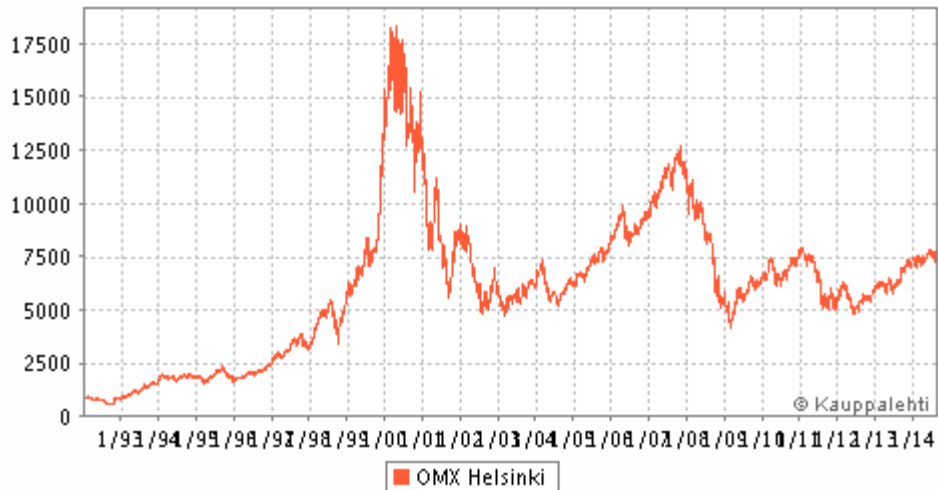
Pörssiosakkeiden arvonmuutosta kuvaava indeksi on hyvä sijoittajien mielialojen mittari. Nousevan indeksin aikaan tulevaisuus nähdään valoisana. Kun usko tulevaisuuteen hiipuu, myös indeksin pääsuunta on laskeva. (Saario 2012, 19.)

Kuvassa 4 näkyy OMX Helsinki–indeksi, joka kuvaa kaikkien Helsingin pörssin osakkeiden tuottoa eli arvon nousua ja laskua 10 vuoden ajalta.

Kuva 4. OMX Helsinki (Kauppalehti).

Vuosituhaten vaihteen teknokuplan vaikutus indeksiin on nähtävissä kuvassa 5 jyrkkänä nousupiikkinä.

Kuva 5. Teknokuplan vaikutus indeksiin (Kauppalehti).

4.2 Arvosijoittamisen tunnuspiirteet

Arvosijoittamiseen liittyy ominaispiirteitä, joista sijoittajan on oltava tarkasti selvillä. Arvo-osakkeet ovat tuottaneet keskimäärin enemmän kuin muut osakkeet, vaikka niiden riski ei ole ollut suurempi. Tämä on järjenvastaista, koska suurempien tuottojen pitäisi merkitä myös suurempaa riskiä. Ilmiötä selittää se, että heikosti kehittyneiden yhtiöiden tulevaisuutta aliarvioidaan ja hyvin kehittyneiden yhtiöiden tulevaisuutta yliarvioidaan. Arvosijoittaja etsii osakkeita ensimmäiseksi mainitusta ryhmästä. (Lindström 2007, 83.)

Aika on arvo-sijoittajan liittolainen. Kun ostaa aliarvostettuja osakkeita, on turha odottaa, että aliarvostus poistuisi lähikuukausien aikana. Kun löytää aliarvostetun osakkeen, ei kannata jäädä odottamaan, että sen hinta laskisi lisää. Ostopäätöstä ei kannata lykätä, koska on mahdotonta tietää, milloin kurssi saavuttaa pohjalukemat. Jossain vaiheessa muutkin huomaavat osakkeen potentiaalín ja silloin osakkeen kurssi lähtee nousuun. Jos ostamista viivyttelee, lopputulos on usein se, että kurssikäänteen tapahtuessa ei enää ehdi mukaan. (Lindström 2007, 94.)

Arvosijoittamisessa on keskeistä, että osaketta pidetään niin kauan, kuin hinnoittelu on järkevää ja yhtiön toiminta kannattavaa. Voitolliset tilinpäätökset kasvattavat omaa pääomaa, jos kaikkia voittoja ei jaeta ulos osinkoina. Kasvava oma pääoma puolestaan lisää yhtiön markkina-arvoa. Hyvään arvosijoitukseen

liittyy myös jatkuva osinkojen kasvu, joka kasvattaa myös osakkeen arvoa. Lindström 2007, 94–95.)

Saario (2012, 103–104) kehottaa olemaan kärsivällinen, kun omistaa yhtiötä, jonka edellytykset kasvattaa osinkoa kasvavat koko ajan. Jonakin päivänä osingonmaksukykyisen yhtiön osakkeet kohoavat oikeaan arvoonsa. Rahat ovat siihen asti hyvässä tallessa.

4.3 Osakkeiden myyminen

Arvosijoittaja joutuu harkitsemaan myös myyntejä. On mahdollista, että osto on osoittautunut virhearvioinniksi, esimerkiksi uuden informaation perusteella, ja silloin tärkeää luopua osakkeesta mahdollisimman nopeasti. Kun alun perin aliarvostetun osakkeen nousupotentiaali on toteutunut ja se on saattanut muuttua ylihinnoitelluksi, on järkevää myydä osakkeet ja etsiä markkinoilta houkuttelevampia sijoitusvaihtoehtoja. Osakkeiden vaihto aliarvostettuihin osakkeisiin pienentää myös riskitasoa. Myynti ei aina ole vapaaehtoista, sillä arvo-yhtiöt joutuvat muita useammin julkisten ostotarjousten kohteeksi. (Lindström 2007, 91–92.)

Julkinen ostotarjous tarkoittaa sitä, että pörssi-yhtiön omistajille tehdään ostotarjous, joka koskee yleensä kaikkia osakkeita. Ostotarjouksen kohteena olevan yhtiön hallituksen on esitettävä osakkeen omistajille joko tarjouksen hyväksymistä tai hylkäämistä. Hallituksen on tätä arviota tehdessään noudatettava yhtiön ja sen osakkeenomistajien etua. Osakkeenomistajalle tarjouksen hyväksyminen on vapaaehtoista. Jos hänen ei hyväksy tarjousta, hänen ei tarvitse tehdä mitään ja hyväksytyn tarjouksen hän ilmoittaa tarjouksen tekijälle. (Sajari 2014.)

Ostotarjous voi olla vapaaehtoinen tai pakollinen. Jotta pörssi-yhtiön ostaminen onnistuisi osakkeenomistajien vapaaehtoisien päätöksiensä pohjalta, ostajan on maksettava osakkeesta niin sanottu preemio pörssikurssin lisäksi. Kun pörssi-yhtiön ulkopuolisen tahon omistus ylittää 50 prosenttia tai tietyin edellytyksin 30 prosenttia, hänen on tehtävä pakollinen ostotarjous. Kun yli 90 prosenttia osakkeista on yhden omistajan hallussa, tällä omistajalla on oikeus lunastaa vähemmistön osakkeet käyvästä hinnasta. Toisaalta vähemmistöosakkaat voivat

myös vaatia osakkeidensa lunastamista. Jos vähemmistöomistajat ovat sitä mieltä, ettei hinta ole riittävä, asia menee välimiesoikeuteen. (Lindström 2007, 240–241.)

Lindström (2007, 241–242) kehottaa ostotarjouksen tullessa kiinnittämään huomiota preemion suuruuteen. Todellinen preemio selviää vain siten, että ostajan hintatarjousta verrataan yhtiön viimeisimpään pörssikurssiin. Jos preemio lasketaan kurssin edellisten kuukausien kurssin pohjalta, voidaan tarjous saada näyttämään anteliaammalta, etenkin jos yhtiön kurssi on ollut vahvassa nousussa. Ennen kuin tekee myyntipäätöksen, kannattaa odottaa kohdeyhtiön hallituksen lausuntoa asiasta. Jos kanta on kielteinen, siihen on yleensä hyvät perusteet, jolloin sijoittajan kannattaa harkita myös omaa myyntipäätöstään.

4.4 Miten voi löytää arvo-osakkeita

On helppo ja vaivaton tapa löytää arvo-osakkeita, joskin se on myös epävarma. Arvosijoittajahan pyrkii löytämään laadukkaiden yritysten aliarvostettuja osakkeita ja yksinkertaisimmillaan aliarvostus käy ilmi tunnusluvusta. Tässäkin tapauksessa on perehdyttävä asioihin sen verran, että pyrkii selvittämään, miksi tunnusluvut näyttävät niin edullisilta, kuin ne ehkä näyttävät.

Työläs ja vaivalloinen tapa löytää arvo-osakkeita perustuu ajatukseen, että sijoittaja ei osta vain osaketta vaan murto-osan koko yrityksestä. Tällöin on ajateltava yritysostajan tavoin. Ensin on mietittävä, haluaako ylipäättänsä omistaa kyseistä yritystä. Jos vastaus on myönteinen, se edellyttää tarkempaa tutustumista yritykseen, sen historiaan, rahoitusrakenteeseen, maksuvalmiuteen, aikaisempien vuosien kannattavuuteen. Huomio on kiinnitettävä myös liikkeenjohtoon, toimialan näkymiin, suhdanneherkkyyteen ja mahdollisiin ongelmiin. Näitä tietoja löytää helposti yritysten kotisivuilta. Tutustuminen yhtiöön ei oikeastaan vaadi muuta kuin maalaisjärkeä, kunhan vain ymmärtää, mitä yritys valmistaa tai myy. Jos ei ymmärrä, ei yhtiötä kannata ostaa. (Lindström 2007, 293–296.)

Kiinnostavan yhtiön kohdalla on syytä selvittää sen toimialan näkymiä, esimerkiksi pohtimalla onko sen tuotteille tai palveluille kysyntää tulevaisuudessa. Kysyntään voi vaikuttaa monet tekijät, kuten kilpailutilanne, sen tuotteiden korvattavuus muiden valmistajien tuotteilla, viranomaissäätely tai teknologisen kehi-

tys, jonka vuoksi aika ajaa yhtiön tuotteiden ohi. (Lindström & Lindström 2011, 297.)

Palkkajohtajien johtamien yritysten kanssa pitää olla tarkkana. On parempi, että yhtiön toimivalla johdolla on merkittävä osakeomistus yhtiössä, sillä silloin heillä itselläänkin on merkittävä taloudellinen riski. On todennäköistä, että tällaisessa yhtiössä päätökset tehdään huolellisesti, mikä on osakkeenomistajien etu. On havaittu, että mikäli johdolla ei ole merkittävää osakeomistusta, päätöksien seurauksia ei pohdita riittävästi, koska epäonnistuminen ei vaikuta omaan varallisuuteen. (Saario 2012, 168.)

Ostokohteita etsiessä kannattaa muodostaa mahdollisimman tarkka kuva yhtiön johtohenkilöistä. Johtajien pitäisi ajatella omistajien tavoin ja kyetä ymmärtämään, että heille on annettu luottamustehtävä hoitaa yhtiötä omistajien puolesta. Heidän tehtävänä on kasvattaa yhtiön arvoa osakkeenomistajien eduksi. Johtajan täytyy olla ehdottoman rehellinen. Jos markkinoilla opitaan luottamaan johtajan sanaan, se voi nopeasti heijastua nousevana kurssina. (Lindström & Lindström 2011, 305.)

Vuosikertomuksissa kerrotaan melko avoimesti johdon palkoista, bonuksista ja muista eduista. Jos nämä edut ovat suuria verrattuna samankokoisiin ja kannattavuudeltaan samantasoisiin yrityksiin, voi olla, että johto kiinnittää huomiota osakkeenomistajan kannalta vääriin asioihin. (Lindström & Lindström 2011, 317)

Lindström & Lindström (2011, 380–384) esittävät kirjassaan tunnuslukujen perusteella tehtävän osakkeiden poiminnan. Tällä menetelmällä olisi päässyt vuonna 2002 todella hyviin tuloksiin, mutta kuten he toteavat, se on tietenkin nyt jälkiviisautta. Menetelmä voi kuitenkin olla käyttökelpoinen, kun alkaa valita kiinnostavia osakkeita. Menetelmä on seuraavanlainen:

Kaikki pörssiyhtiöt laitetaan järjestykseen P/B-lukujen mukaan niin, että P/B-luvultaan halvin osake on ensimmäisenä ja kallein viimeisenä. Tämän jälkeen osakkeet jaetaan neljään ryhmään järjestyksen mukaan, eli halvimmat osakkeet ovat ensimmäisessä ryhmässä ja viimeisessä ryhmässä ovat kalleimmat osakkeet.

Samanlainen ryhmittely tehdään myös P/E- lukujen mukaan eli P/E-luvultaan edullisimmat osakkeet tulevat ensimmäiseen ryhmään ja kalleimmat viimeiseen ryhmään.

Seuraavaksi osakkeet ryhmitellään vielä osinkotuottoprosenttien mukaan. Ensimmäiseen ryhmään valitaan osakkeet, joilla on paras tuottoprosentti ja viimeiseen ne, joilla on huonoin.

Osinkotuottoprosenttien perusteella valituilla osakkeilla olisi vuonna 2002 päästy parhaaseen tulokseen. Menetelmä jatkuu kuitenkin siten, että jokaisen osakkeen sijoitus kussakin ryhmässä pisteytetään, eli jokaisen ryhmän ensimmäinen osake saa yhden pisteen, toinen kaksi pistettä ja niin edelleen. Jos jokin osake olisi ollut P/E-luvun, P/B-luvun sekä osinkotuoton mukaan ensimmäinen, se olisi siis saanut kolme pistettä. Kun kaikkien osakkeiden pisteet on laskettu, ne jaetaan jälleen neljään ryhmään suuruusjärjestyksen mukaan.

Vuonna 2002 ensimmäisen neljäsosaryhmän keskimääräinen vuosituotto olisi ollut jopa 15,6 prosenttia. Seuraavan ryhmän tuotto olisi ollut 11,5 prosenttia. Kahden viimeisen ryhmän tuotto olisi ollut vajaan prosentin alituotto ja peräti viiden prosentin alituotto. (Lindström & Lindström 2011, 184–185.)

Tunnuslukuja käsitellään seuraavassa kappaleessa.

4.5 Arvosijoittajalle tärkeitä tunnuslukuja

Ennen sijoituspäätöstä aloittelevan sijoittajan on syytä oppia tuntemaan muutamia tunnuslukuja, joiden avulla voi määritellä osakkeen ja yhtiön arvoa. Tunnuslukuja löytyy valmiiksi laskettuna pörssi-yhtiöiden vuosikertomuksista ja erilaisista Internet-lähteistä, kuten kauppalehden pörssiosioista. Niitä voi laskea myös itse yhtiön tuloslaskelman ja taseen tietojen perusteella.

4.5.1 P/B-tunnusluku

$$P/B = \text{Markkina-arvo} / \text{Oma pääoma}$$

Markkina-arvo saadaan kertomalla yhtiön kaikkien osakkeiden lukumäärä pörssikurssilla. Oma pääoma löytyy taseesta.

P/B tunnusluku kertoo, kuinka moninkertaisesti sijoittajat ovat valmiita maksamaan omasta pääomasta. Lähellä yhtä tai alle sen oleva luku voi paljastaa arvosijoittajalle, että yhtiön aliarvostettu tai unohdettu. Alhainen luku voi kertoa myös siitä, että yrityksellä on suuria taloudellisia vaikeuksia. P/B-lukua kannattaa käyttää yhdessä muiden tunnuslukujen kanssa, kun etsitään aliarvostettuja osakkeita, joilla päästään keskimääräistä parempaan osaketuottoon ilman lisäriskiä. (Lindström & Lindström 2011, 256–257.)

4.5.2 P/E-tunnusluku ja E/P-tunnusluku

$$P/E = \text{Osakkeen hinta} / \text{Osakekohtainen tulos}$$

$$E/P = 1 / P/E\text{-luku}$$

P/E-tunnusluku kuvaa sijoittajien näkemystä yrityksen tulevasta tuloksentekevyydestä. P/E-luku kertoo, kuinka monessa vuodessa sijoitus osakkeeseen maksaisi itsensä takaisin, olettaen osakekohtaisen tuloksen pysyvän samana. Jos esimerkiksi P/E-luvuksi saataisiin 10, osake maksaisi itsensä takaisin kymmenessä vuodessa. Sijoittajat voivat tulkita tunnuslukua siten, että osake on halpa, jos sen P/E-luku on pieni ja osake on kallis, jos P/E-luku on suuri. Pelkkä alhainen P/E-luku ei kuitenkaan kerro osakkeen halpuudesta. Pieni luku voi johtua osakkeen aliarvostuksesta markkinoilla tai siitä, ettei osakkeesta kannatakaan maksaa paljon, koska sen kasvunäkymät ovat huonot. (Niskanen & Niskanen 2004, 150–151.)

P/E-luvussa on toimialakohtaisia eroja, joten sen perusteella ei kannata suoraan verrata eri toimialoja edustavia yrityksiä. Myös yleinen korkotaso vaikuttaa P/E-lukuihin. Korkosijoitukset kilpailevat jatkuvasti osakkeiden kanssa. Alhainen korkotaso vähentää korkosijoitusten suosiota. Tämä aiheuttaa P/E-lukujen yleisen nousun. Kun korkotaso nousee, sijoittajat vaativat myös osakkeilta parempaa tulostuottoa ja P/E-luvut laskevat. P/E-luku pitääkin aina suhteuttaa yleiseen korkotasoon. (Lindström & Lindström 2011, 280.)

E/P-tunnusluku eli tulostuotto on P/E-luvun käänteisluku. E/P-luku kertoo sijoittajalle prosenttimuodossa sen, kuinka paljon osakkeen hankintahinnan osinko-

tuotto olisi, jos yhtiö jakaisi koko vuotuisen nettotuloksensa ulos osinkoina. Näkökulma on teoreettinen, mutta suuntaa antava. (Oksaharju 2013.)

Oksaharju (2013) määrittelee tulostuotolle yksinkertaisen tulkinnan: Mitä korkeampi tulostuotto on prosentteina, sitä parempi sijoituskohde on kyseessä tarkasteluhetken hankintahinnalla. Hänen mukaansa tulostuotto vastaa tavallaan korkosijoittajan saamaa korkotuottoa sijoituskohteiden välisessä vertailussa.

Tarkastellaan seuraavaksi edellä käsiteltyjä tunnuslukuja taulukon avulla.

Yhtiö	Markkina-arvo, miljoonaa euroa			P/B-luku	P/E-luku	Osinkotuotto, %
	31.3.2000	31.12.2002	31.12.2006	31.3.2000	31.3.2000	31.3.2000
Comptel	2474	107	193	115,6	231,2	0,1
F-Secure	2013	108	349	45,4	neg.	0,0
Perlos	1905	315	186	17,4	74,4	0,3
Stonesoft	1361	32	27	66,5	410	0,0
Huhtamäki	1047	967	1570	1,1	13,9	3,2
Kesko	1446	1239	3852	0,9	14,4	10,2
Kone	1219	1792	8192	2,1	21,2	1,6
Stockmann	818	710	2029	1,6	13,9	3,8

Taulukko 4. Tunnuslukuja (Lindström 2007, 151).

Taulukossa on teknologiaosakkeita ja arvo-osakkeita sekä niiden tunnuslukuja 2000-luvulla. Huhtamäen ja Keskon P/B-luvut ovat alhaisella tasolla, eivätkä Koneen ja Stockmannin P/B-luvutkaan ole kovin korkeita. Myös arvo-osakkeiden P/E-luvut ovat kohtuullisella tasolla. Koneen P/E-luku on korkeahko, mutta se selittyy yhtiön poikkeuksellisen vahvana tuloskasvuna 2000-luvulla, mikä heijastuu myös markkina-arvon rajuna kasvuna. Keskon osinkotuotto on ollut erinomainen. Myös Huhtamäen ja Stockmannin osinkotuotto on ollut kohtuullinen. (Lindström 2007, 151.)

Tarkastellaan seuraavaksi teknoyhtiöitä. Lindström (2007, 152–153) toteaa, että kasvuyhtiöiden tunnusluvuista oli kadonnut tolkkua jo aikapäiviä sitten. Stonesoftilta olisi mennyt 410 vuotta, ennen kuin se olisi pystynyt ansaitsemaan sijoitta-

jalle tämän osakkeen ostoon käyttämän hinnan. Comptelissa tähän olisi mennyt 231 vuotta ja Perloksessa 74 vuotta. F-Securen tapauksessa olisi joutunut odottamaan todella pitkään, sillä P/E-luku on ääretön tappiotuloksen vuoksi. Sijoittajat olivat kuitenkin valmiita maksamaan suuria summia tekno-osakkeiden tasesubstansseista eli omista varoista, Comptelin tapauksessa jopa 116-kertaisesti. Osinkoja teknoyhtiöt eivät jakaneet juuri lainkaan. Lindström ihmetteleekin, mitä sijoittajien järjenjuoksulle oikein tapahtui.

Lasketaan vielä taulukon tunnuslukujen perusteella E/P-luvut.

Yhtiö	E/P
	31.3.2000
Comptel	0 %
F-Secure	-
Perlos	1 %
Stonesoft	0 %
Huhtamäki	7 %
Kesko	7 %
Kone	5 %
Stockmann	7 %

Taulukko 5. E/P – luvut (mukaiillen Lindström 2007, 151).

Oksaharju (2013) on havainnut, että ostohetkellä korkea tulostuoton arvo, eli vastaavasti matala P/E-luku on yleensä edellytys korkeille sijoitustuotoille pitkällä aikavälillä. Parhaat sijoitukset ovat syntyneet silloin, kun edellä mainittuihin on yhdistynyt yhtiön tuloksellisuuden tasainen pitkäaikainen kasvu.

On kuitenkin syytä muistaa, että kaikki lupaavilla tunnusluvuilla varustetut osakkeet eivät ole hyviä sijoituskohteita. Alhaisille hinnoille saattaa olla hyvä syy, äärimmäisessä tapauksessa yhtiötä uhkaava konkurssi. Edullinen hinta suhteessa kirjanpidon omiin varoihin ei myöskään tee osakkeesta arvo-osaketta, jos yhtiö on jatkuvasti tappiollinen, eli se syö omia pääomiaan. Tavanomainen riski arvosijoittajan kannalta on, että heikosti menestynyt yhtiö menestyy jatkosakin huonosti. (Lindström 2007, 85.)

4.5.3 Omavaraisuusaste ja nettovelkaantumisaste

Saario (2012, 124–125) toteaa kirjassaan, että sijoittaja ottaa sitä suuremman riskin, mitä velkaantuneempaan yhtiöön hän sijoittaa. Yhtiön velan rakenne voi auttaa yhtiötä selviytymään vaikeiden aikojen yli ja toisaalta se voi vaikeuttaa selviytymistä. Pitkäaikainen yli vuoden mittainen velka on parempi kuin lyhytaikainen alle vuoden mittainen velka. Pääomalaina puolestaan on parempi kuin tavallinen korollinen velka, koska pääomalainalle maksetaan korkoa ainoastaan silloin, kun yhtiö tuottaa voittoa. Velkaantumista voidaan mitata kahden tunnusluvun avulla. Toinen on omavaraisuusaste ja toinen on velkaantumisaste. Teollisuusyrityksessä omavaraisuusaste ei saisi olla alle 20 %, koska silloin yritys on kriisissä. Kun omavaraisuusaste on 20–30 %, yritys on erittäin velkaantunut. Velkaantuminen on hallinnassa, kun omavaraisuusaste on yli 40 %. Yrityksen tase on vahva, kun omavaraisuusaste on yli 50 %. Velkaantumisastetta luotettavampi tunnusluku on nettovelkaantumisaste (gearing).

Omaavaraisuusaste

$$\text{Oma pääoma} / (\text{Taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot}) \times 100$$

Nettovelkaantumisaste

$$100 \times (\text{Korolliset velat} - \text{likvidit rahavarat}) / \text{Omat varat}$$

Mitä korkeampi nettovelkaantumisaste on, sitä velkaantuneempi yritys on. Korkea velkaantuneisuus rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia, koska yritys ei välttämättä saa rahoittajilta lisälainaa kasvun rahoittamiseksi. Jos tunnusluvun arvo on negatiivinen, korollista velkaa ei ole tai ne voidaan maksaa takaisin kassavaroista. Tunnusluku soveltuu myös eri toimialojen väliseen vertailuun. (Balance Consulting.)

Tunnusluvun ohjeelliset viitearvot ovat:

Erinomainen	alle 10 %
Hyvä	10–60 %
Tyydyttävä	60–200 %

Välttävä	120–200 %
Heikko	yli 200 %

(Balance Consulting).

5 Palveluntarjoajien perimät maksut

Sijoituspalveluntarjoajat perivät maksuja osakkeiden osto- ja myyntitoimeksiannoista sekä säilyttämisestä. Seuraavaan taulukkoon on kerätty tietoja pankkien ja Internetvälittäjien hinnastoista. Osto- ja myyntitoimeksiantojen hinnat ovat minimimaksuja. Hinnat ovat peruspalveluiden hintoja.

Arvopaperi- ja säilytyspalvelujen hinnat 2014						
Kotimaiset osakkeet						
	Eksp	Nordea	Danske Bank	Op		
Osto ja myynti:						
Konttori/puhelinpalveluna	20,00 €	28,41 €	20,00 €	32,00 €		
Internetissä	10,00 €	8,00 €	8,00 €	8,00 €*		
Säilytysmaksu/vuosi	40,00 €	30,24 €	18,00 €	19,20 €		
Osto ja myynti:	Nordnet	FIM	Evli			
Konttori/puhelinpalveluna		15,00 €				
Internetissä	9,00 €	10,00 €	7,00 €			
Säilytysmaksu/vuosi		30,00 €	36,00 €			

* + 0,25 % kauppahinnasta

Taulukko 6. Arvopaperi- ja säilytyspalvelujen hinnat 2014.

Taulukosta voi huomata, että pankissa asiointi tulee kalliimmaksi, kuin Internet-toimeksiannot. Myös säilytysmaksuissa on eroja. Erityisesti pieniä summia sijoitettaessa kulujen merkitys kasvaa, joten niihin kannattaa kiinnittää huomiota.

Seuraava esimerkki osoittaa, minkälaisiksi kulut muodostuvat, kun sijoitetaan kolme kertaa vuodessa 500 euroa ja käytetään verkkopalvelua.

Eksp, palkkio 0,25 % kauppahinnasta / vähintään 10,00 €, säilytysmaksu 40,00 €/vuosi. Kolme toimeksiantoa = 3 x 10,00 €, eli 30,00 € sekä säilytysmaksu 40,00 €. Kulut yhteensä vuodessa 70,00 €.

Nordea, palkkio 0,20 % kauppahinnasta / vähintään 8,00 €, säilytysmaksu 30,24 €. Kolme toimeksiantoa = 3 x 8,00 €, eli 24,00 € sekä säilytysmaksu 30,24 €. Kulut yhteensä vuodessa 54,24 €.

Danske Bank, palkkio 0,35 % kauppahinnasta / vähintään 8,00 €, säilytysmaksu 18,00 €. Kolme toimeksiantoa = 3 x 8,00 €, eli 24,00 € sekä säilytysmaksu 18,00 €. Kulut yhteensä vuodessa 42,00 €.

Op, palkkio 0,25 % kauppahinnasta ja 8,00 € / toimeksianto, säilytysmaksu 19,20 €. Kolme toimeksiantoa = 3 x (8,00 € + 1,25 €), eli 27,75 € sekä säilytysmaksu 19,20 €. Kulut yhteensä vuodessa 46,95 €.

Nordnet, palkkio 0,20 % kauppahinnasta / vähintään 9,00 €, ei säilytysmaksua. Kulut yhteensä vuodessa 27,00 €.

FIM, palkkio 0,18 % kauppahinnasta / vähintään 10,00 €, säilytysmaksu 30,00 €. Kolme toimeksiantoa = 3 x 10,00 €, eli 30,00 € sekä säilytysmaksu 30,00 €. Kulut yhteensä vuodessa 60,00 €.

Evli, palkkio 0,05 % kauppahinnasta / vähintään 7,00 €, säilytysmaksu 36,00 €. Kolme toimeksiantoa = 3 x 7,00 €, eli 21,00 € sekä säilytysmaksu 36,00 €. Kulut yhteensä vuodessa 57,00 €.

Esimerkistä voidaan todeta, että kulut nousevat suuriksi, mikäli tehdään useita pieniä sijoituksia vuodessa. Sijoittajan on hyvä ottaa huomioon myös säilytysmaksut. Hinnastoissa ne ilmoitetaan yleensä kuukausitasolla, jolloin summa ei näytä suurelta, mutta vuositasolla tilanne on toinen.

6 Sijoitusten verotus

6.1 Osinkojen verotus

Pörssiyhtiön maksamat osingot ovat saajalleen pääomatuloa. Veronalaiseksi tuloksi katsotaan 85 % osinkotulosta ja verottomaksi 15 %. Verotettavasta pääomatulosta maksetaan veroa 30 %. (Jos osinkotulo on yli 40000, vero on 32 %) Osingon maksaja toimittaa maksamastaan osingosta ennakonpidätyksen 25,5 %. (Vero 2014.)

Esimerkki:

Sijoittaja saa pörssiyhtiöiltä osinkotuloa 1000 €

Verotettava osinkotulo $85 \% \times 1000 \text{ €} = 850 \text{ €}$

Vero osinkotulosta $30 \% \times 850 \text{ €} = 255 \text{ €}$

– ennakonpidätys $25,5 \% \times 1000 \text{ €} = 255 \text{ €}$

Sijoittaja ei tässä tapauksessa saa veronpalautuksia, eikä myöskään joudu maksamaan jäännösveroa. Jos sijoittajalta olisi mennyt yli 50 euroa (omavastuu) arvopapereiden hoitoon ja säilyttämiseen, se olisi vähennetty omavastuun ylittävän määrän verotettavasta osinkotulosta, eli 850 eurosta. Tällöin hänelle olisi tullut veronpalautusta. (Vero 2014.)

6.2 Osakkeiden myyntivoitot ja tappiot

Verohallinto saa osakkeiden myyntejä koskevat tiedot arvopaperinvälittäjiltä, pankeilta ja muilta sijoituspalveluyrityksiltä. Veroilmoitukseen on esitätetty tiedot myyntivoitoista ja myyntitappioista. Verovelvollisen on kuitenkin tarkistettava tietojen oikeellisuus ja tehtävä tarvittaessa korjaukset. Korjattu veroilmoitus on palautettava verohallinnolle. (Vero 2014.)

Sijoitustoiminnan muistiinpanot on säilytettävä viiden vuoden ajan verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi riittää, että verovelvollinen säilyttää tai pitää saatavillaan esimerkiksi arvosuustilinsä hoitajalta saamansa raportit, joista tarpeelliset tiedot käyvät ilmi. (Vero 2014.)

Osakkeiden myyntivoitto on pääomatuloa, jonka veroprosentti 30 %. Jos pääomatulo on yli 40 000 euroa, vero on 32 %. Mahdolliset myyntitappiot saa vähentää myyntivoitoista verotuksessa sinä vuonna, jolloin tappio on syntynyt. Jos tappiota ei voi vähentää, eli myyntivoittoja ei ole syntynyt, voi vähennyksen tehdä viiden seuraavan vuoden aikana. (Vero 2014.)

Jos vuoden aikana kaikkien osakkeiden myyntihinnat ovat olleet yhteensä enintään 1000 euroa, on myyntivoitto verotonta. Jos vuoden aikana myytyjen osakkeiden hankintahinnat ovat olleet enintään 1000 euroa, ei myyntitappioita voi myöskään vähentää. (Vero 2014.)

Myyntivoitto tai – tappio lasketaan siten, että myyntihinnasta vähennetään hankinta- ja myyntikulut. (Vero 2014.)

Esimerkki:

Sijoittaja on ostanut osakkeet aikoinaan 2000 eurolla. Ostaessaan osakkeet, hän maksoi toimeksiannosta palkkiota 20 euroa. Nyt hän myy osakkeet hintaan 3000 euroa ja maksaa toimeksiantopalkkiota 10 euroa.

$3000 \text{ euroa} - (2000 \text{ euroa} + 20 \text{ euroa}) - 10 \text{ euroa}$

= Luovutusvoitto on 970 euroa, josta menee veroa 30 %

Kun suunnittelee sijoittamista, on hyvä huomioida myös tuottoihin kohdistuva verotus. Tulevaisuuden verotuskäytännöstä ei tietenkään voi etukäteen tietää, mutta se on melko varmaa, että verot pienentävät tuottoja myös jatkossa.

7 Laskelmia

Tässä osiossa tarkastellaan erilaisia sijoitustapahtumia yksinkertaisten esimerkkien avulla. Laskelmissa käytetään vuoden 2014 lukuja verotuksen ja kuluksen osalta. Osinkotuotto on oletus, koska sitä ei voi tietää etukäteen.

Esimerkki 1

Tämä esimerkki havainnollistaa korkoa korolle ilmiötä. Laskelmassa ei huomioida veroja.

Henkilö A sijoittaa Yritys X:n osakkeisiin 2000 €.

Hän ostaa saamillaan osingoilla uusia Yritys X:n osakkeita.

Sijoitusaika on 10 vuotta ja osinkotuotto 5 %.

Osakkeen arvo pysyy samana, kuin ostohetkellä.

Henkilö B sijoittaa Yritys X:n osakkeisiin 1500 €.

Hän käyttää saamansa osingot huvituksiin.

Henkilö C sijoittaa Yritys X:n osakkeisiin 1000 €. Hän toimii samoin, kuin A.

Osakesalkun arvo

Vuosi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A 2000 €	2100	2205	2315	2431	2553	2680	2814	2955	3103	3258
B 1500 €	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
C 1000 €	1050	1103	1158	1216	1276	1340	1407	1477	1551	1629

Taulukko 7. Osakesalkun arvo.

Esimerkki 2

Seuraavassa laskelmassa havainnollistetaan, kuinka suureksi säästöt kasvavat erilaisilla tuottoprosentteilla ja vuotuisilla sijoitussummilla. Laskelmassa huomioidaan verojen ja kulujen vaikutus.

Vuosittaiset sijoitussummat ovat 500 €, 1000 € ja 2000 €.

Osinkotuotot sijoitetaan edelleen osakkeisiin.

Vuosittaiset tuotto prosentit ovat 3 %, 5 % ja 7 %.

Osinkovero on 25,5 %.

Kulut ovat 9 € /osto ja osakkeiden säilytys on maksuton.

Vuosia	500	3%	1000	2000	500	5%	1000	2000	500	7%	1000	2000
5	2 614	5 229	10 458	2 693	5 387	10 773	2 775	5 550	11 100			
10	5 534	11 071	22 141	5 928	11 857	23 714	6 354	12 708	25 416			
15	8 795	17 596	35 193	9 813	19 627	39 253	10 970	21 939	43 879			
20	12 437	24 887	49 773	14 479	28 958	57 915	16 923	33 845	67 691			
25	16 505	33 031	66 061	20 082	40 163	80 327	24 600	49 201	98 401			
30	21 048	42 129	84 257	26 811	53 621	107 242	34 502	69 004	138 009			
	20 778	41 859	83 987	26541	53 351	106 972	34 232	68 734	137 739			

Taulukko 6. Sijoitusten tuotto.

Edellisessä laskelmassa oletetaan, että ostetun osakkeen arvo säilyy saman kuin ostohetkellä. Jatketaan laskelmaa niin, että otetaan huomioon osakkeen arvon nousu. Seuraavassa esimerkissä osakkeen arvonnousu on ollut vuosittain 5 prosenttia. Osakkeen kokonaistuotto on siis ollut, 8 %, 10 % ja 13 % vähennettynä osinkoverolla.

Vuosia	500	3%	1000	2000	500	5%	1000	2000	500	7%	1000	2000
5	2 889	5 778	11 557	2 976	5 953	11 905	3 066	6 132	12 264			
10	6 987	13 974	27 948	7 499	14 999	29 997	8 053	16 107	32 213			
15	12 799	25 598	51 197	14 373	28 745	57 491	16 166	32 332	64 664			
20	21 043	42 086	84 172	24 818	49 636	99 271	29 363	58 726	117 452			
25	32 736	65 471	130 942	40 691	81 382	162 764	50 830	101 660	203 320			
30	49 320	98 639	197 279	64 813	129 626	259 252	85 750	171 500	343 000			
	49 050	98 369	197 009	129 356	129 356	258 982	85 480	171 230	342 730			

Taulukko 9. Osakkeen arvon nousun vaikutus sijoitussäästöihin.

Esimerkki 3

Kuinka monta vuotta tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseksi?

Tavoite on 10 tuhatta, 50 tuhatta ja 100 tuhatta

Vuosittainen sijoitus 500 €, 1000 € ja 2000 €

Tuotto 5 % vuosittain

Tavoite	10 000	50 000	70 000	
Sijoitus vuosittain	500	500	500	
	14	37	43	vuotta
Sijoitus vuosittain	1000	1000	1000	
	9	26	31	vuotta
Sijoitus vuosittain	2000	2000	2000	
	4,5	17	21	vuotta

Taulukko 10. Vuosien määrä.

8 Pohdinta

Osakkeet ovat varteenotettava vaihtoehto, kun miettii keinoja, joilla eläkesäästöjä voisi kartuttaa. Osakkeiden puolesta puhuu se tosiasia, että ne ovat tuottaneet parhaiten nimenomaan pitkällä aikavälillä. Arvosijoittamisessa on monia piirteitä, jotka tuntuvat sopivan hyvin eläkesäästäjälle. Pitkäaikainen sijoittaminen sopii kärsivälliselle ihmiselle, joka ei odota sijoituksiltaan nopeita pikavoittoja, vaan antaa ajan tehdä tehtävänsä. Aika on arvosijoittajan paras liittolainen. Korkoa korolle -ilmiö kasvattaa tuottoja hämmästyttävän paljon, joten osinkotuotoilla kannatta aina ostaa uusia osakkeita. Arvosijoittajan tavoite onkin etsiä edullisia ja aliarvostettuja osingonmaksukykyisten yhtiöiden osakkeita. Tietenkin arvosijoittaja hyötyy myös osakkeen arvonnoususta rahallisesti myyntivoittojen muodossa.

Osakesijoittaminen ei kuitenkaan sovi kaikille ihmisille. Jos pörssikurssien heilunta vie yönet, ei osakkeisiin kannattaa sijoittaa lainkaan. Mikäli uskoo kestävänsä epävarmuutta, joka liittyy osakesijoittamiseen, kannattaa sijoittajaura aloittaa pienillä sijoituksilla. Silloin mahdolliset menetyksetkään eivät ole suuria, jos sijoitukset epäonnistuvat. Missään tapauksessa ei ole järkevää sijoittaa rahoistaan enempää, kuin on vara menettää, velkarahoilla sijoittamisesta puhumattakaan. Huolellisen sijoitussuunnitelman laatiminen ja noudattaminen on myös kannattavaa. Se estää tekemästä harkitsemattomia sijoituspäätöksiä, jotka voivat olla tuhoisia osakesalkun tuotolle.

Suorat osakesijoitukset vaativat jonkin verran asiaan perehtymistä, mutta pitkälle pääsee myös maalaisjärjellä. Osakesijoittaminen voi muuttua sitä mielenkiintoisemmaksi, mitä enemmän asiaa tutkii. Niin kävi ainakin itselleni opinnäyte-

työprosessin edetessä. Sijoittamisen aloittaminen on teknisesti helppoa, koska arvo-osuustilin voi avata Internetissä pankkitunnuksilla. Myös ostoja ja myyntejä voi tehdä helposti kotikoneelta käsin. Toisaalta helpoudessa voi piillä myös vaara, että innostuu liikaa ja tekee harkitsemattomia sijoituksia.

Laskelmat osoittivat, että sijoittaminen voi kannattaa, vaikka sijoittaisi osakkeisiin vain 500 euroa vuodessa. Sehän on summa, joka menee helposti huomaamatta vuoden aikana kaikenlaiseen turhaan, mistä ei jää mitään näkyvää jäljelle. Näin ajatellen 500 euroa voisi käyttää järkevämminkin ja säästää sen osakkeiden muodossa. Oikeastaan silloinhan ei olisi mitään menetettävää, ainostaan voitettavaa.

Kuten eläkekertymiä kuvaavista taulukoista kävi ilmi, eläkkeen määrä voi jäädä kovin pieneksi. Juuri kun olisi aikaa vaikkapa matkusteluun, rahat eivät riitä kuin välttämättömään. Silloin olisi toki mukavaa, kun olisi säästöjä, joilla voisi lisärahoittaa elämää. Osakesäästämisellä se voisi onnistua. Varojen käytölle on tietenkin muitakin vaihtoehtoja, kuten asunnon osto. Monilla on kuitenkin säästötili, jonne on säästetty pahan päivän varalle. Jos näyttää siltä, että rahat vain seisoivat tilillä vuodesta toiseen, olisi varmasti aiheellista miettiä, kannattaako niitä pitää siellä inflaation syötävänä. Sijoitusmuotoja on toki muitakin kuin suora osakesijoittaminen. Jos kaihtaa riskiä, ehkä niistä voisi löytyä jokin vähäriskisempi ja itselleen sopivampi sijoitusmuoto, joka tuottaisi kuitenkin paremmin, kuin pankkitilin olematon korko.

Tarkoitukseni oli tehdä selkeä ja ymmärrettävä opas osakesäästämisestä. Vaikeinta työssä oli asioiden yhdistely ja esittäminen niin, että tavoiteltu ymmärrettävyys säilyisi. Jos lukijalla heräsi kiinnostus eläkesäästämistä ja osakesijoittamista kohtaan tämän työn luettuaan, suosittelen tutustumaan alan kirjallisuuteen, koska aiheesta on kirjoitettu muutamia hyvin valaisevia ja helppotajuisia kirjoja. Mikäli lukija on päässyt tähän saakka ja lähtee hakemaan kirjoista lisätietoa, olen kaiketi onnistunut tavoitteessani.

Kuvat

Kuva 1. Eläkkeen laskeminen, s. 8

Kuva 2. Eläkkeen kertyminen, s. 9

Kuva 3. Eri sijoitusmuotojen tuotto Suomessa, s. 13

Kuva 4. OMX Helsinki, s. 18

Kuva 5. Teknokuplan vaikutus indeksiin, s.19

Taulukot

Taulukko 1. Eläkkeen kertyminen tutkinnosta, s.10

Taulukko 2. Yksin asuvan eläke, s. 10

Taulukko 3. Parisuhteessa asuvan eläke, s. 11

Taulukko 4 Tunnuslukuja, s. 24

Taulukko 5 E/P-luvut, s. 25

Taulukko 6 Arvopaperi- ja välityspalvelujen hinnat 2014, s. 26

Taulukko 7 Osakesalkun arvo, s. 30

Taulukko 8 Sijoitusten tuotto, s. 30

Taulukko 9 Osakkeen arvonnousun vaikutus sijoitussäästöihin, s. 31

Taulukko 10 Vuosien määrä

Lähteet

Balance Consulting. Tunnusluvut.

<http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut> Luettu 25.8.2014

Elo. Tietoa eläkkeen saajalle. <http://www.elo.fi/yksityishenkilo/tietoa-elakkeensaajalle/tyoskentely-elakkeen-rinnalla>. Luettu 11.9.2014.

Eläketurvakeskus. Työeläkejärjestelmät.

<http://www.etk.fi/fi/service/etusivu/304/etusivu>. Luettu 15.8.2014.

Finanssivalvonta 2013. Listayhtiöille. Tiedonantovelvollisuus.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Tiedonantovelvollisuus/Pages/Default.aspx#.U_9xJ8V_tCg Luettu 8.8.2014.

Heiskanen, H. 2014. Sijoittaja ei aina ajattele järjellä. Helsingin sanomat 6.7.2014, B9.

Ilmarinen a. Tietopankki. Miten eläke lasketaan?

https://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/04_eturva/02_miten_elake_lasketaan/index.jsp Luettu 15.8.2014

Ilmarinen b. Tietopankki. Eläke ansiotyöstä.

https://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/04_eturva/02_miten_elake_lasketaan/01_elake_ansiotyosta/index.jsp Luettu 15.8.2014 Luettu 15.8.2014.

Ilmarinen c. Tietopankki. Eläke sosiaalietuuksista.

http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/04_eturva/02_miten_elake_lasketaan/02_elake_sosiaalietuuksista/index.jsp#.U_9oA8V_tCg Luettu 15.8.2014.

Ilmarinen d. Tietopankki. Opiskelu kartoittaa eläkettä.

https://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/04_eturva/02_miten_elake_lasketaan/025_elake_opiskelusta/index.jsp Luettu 15.8.2014 Luettu 15.8.2014.

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2007. Ammattimainen sijoittaminen. Talentum Media Oy.

Kauppalehti.

<http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/porssikurssit/index.jsp?indid=OMXHPI> Luettu 1.8.2014

Kela 2014. Eläketulo- ja verotaulukko. http://www.kela.fi/maara_elaketulo-ja-verotaulukko Luettu 15.8.2014.

Leppiniemi, J. 2002. Pörssikurssi. Helsinki: WSOY.

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. Helsinki: Talentum.

Lindström, K. 2007. Vaurastu arvo-osakkeilla. Helsinki: Talentum.

Lindström, K. & Lindström, T. 2011. Onnistu osakemarkkinoilla. Helsinki: Talentum.

Niskanen, N. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nordnet. <https://www.nordnet.fi/mux/web/nordnet/index.html>

Oksaharju, J. 2013. Nordnet. Laske tuotto ja sisäistä hankintahinnan merkitys. <http://www.nordnetblogi.fi/laske-tulostuotto-ja-sisaista-hankintahinnan-merkitys/08/05/2013/> Luettu 16.8.2014.

Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi – Jokamiehen sijoitusopas. Jyväskylä. WSOYpro Oy.

Pörssisäätiö. 2014a. <http://www.porssisaatio.fi/blog/2001/03/03/nain-aloitat-osakesijoittamisen-eli-nyrkkisaantoja-aloittelijalle/>. Luettu 20.3.2014.

Pörssisäätiö. 2014b. http://www.porssisaatio.fi/tutkimus-tilastot/?stat_id=3211. Luettu 22.3.2014.

Saario, S. 2012. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. ”Pörssiraamattu”. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Saario, S. 2007. Saarion sijoituskirja - Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Helsinki: WSOYpro.

Sajari, P. 2014. Helsingin sanomat. Julkinen ostotarjous. <http://www.hs.fi/talous/a1390201840898> Luettu 22.8.2014.

Taloussanomat. Taloussanakirja. <http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/termi/Arvopaperikeskus/>. Luettu 11.9.2014.

Tilastokeskus. Tilastot. http://tilastokeskus.fi/til/khi/2013/12/khi_2013_12_2014-01-14_tie_001_fi.html Luettu 11.7.2014.

Työeläke 2014a. Eläkelaitokset. Työeläkejärjestelmä lyhyesti. <http://www.tyoelake.fi/fi/elakelaitokset/suomenelakejarjestelma/Sivut/default.aspx> Luettu 15.8.2014.

Työeläke 2014b. Näin eläke muodostuu. <http://www.tyoelake.fi/fi/nainelakemuodostuu/paljonkosaanelaketta/Sivut/default.aspx> Luettu 15.8.2014.

Vero 2014. https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Sijoitukset/Osakkeet_ja_osingot Luettu 7.4.2014.